

Útok straky (*Pica pica*) na raniaka hrdzavého (*Nyctalus noctula*)

Samuel PAČENOVSKÝ

Občianske združenie SOSNA, Zvonárska 12, 040 01 Košice, Slovensko

Attack of the black-billed magpie (*Pica pica*) on the noctule bat (*Nyctalus noctula*). An attack of the black-billed magpie (*Pica pica*) on the noctule bat (*Nyctalus noctula*) was observed in an alley of older trees along the old mill-race in the city of Košice on 21 March 21 2006 at 2 p.m. The magpie was seen in attempt to catch a noctule bat at a trunk of a maple tree. The magpie left only when the author approached it at a distance of just a few metres. The noctule bat gave an intensive call. After the attack it fell down to the ground. The author took the bat and placed it to a shelter of branches on the ground. The noctule bat was still partly stiff after hibernation, so it could not fly, just used its teeth for defence. The magpie probably found it in a cavity of the maple tree. Black-billed magpies are omnivorous birds and predation of small vertebrates has been reported as a rare phenomenon mainly from the winter season, bats have been recorded in their diet only in the Netherlands.

Black-billed magpie, noctule, attempt to catch, feeding ecology

V súvislosti s kontrolou výrubu stromov na Alešovom nábreží (breh starého Mlynského náhonu) v mestskej časti Sever v centre Košíc som mal možnosť pozorovať zaujímavé správanie sa straky (*Pica pica*). Na mieste pozorovania sa nachádza rozsiahla vilová štvrť s rodinnými domami a záhradami. Lokalita sa nachádza vzdušnou čiarou asi 250 m východne od Komenského parku (rozloha 3,5 ha, vek stromov 120 rokov) a 500 m západne od rieky Hornád. Stromoradie na brehu Mlynského jarku je tvorené staršími stromami, najmä javormi a vrbami s veľkým počtom bútlávin.

Alešovo nábrežie som navštívil 21. 3. 2006, kedy výrub zasahoval asi štvrtinu všetkých stromov v stromoradi. V čase mojej návštevy lokality bola už väčšia časť výrubu zrealizovaná. Okolo 14. hodiny som spozoroval straku, ktorá intenzívne nalietavala ku kmeňu stredne veľkého javora vo výške asi 4 metrov. Straka odletela, až keď som sa priblížil do bezprostrednej blízkosti. Na zemi, asi 1,5 m od kmeňa javora ležal raniak hrdzavý (*Nyctalus noctula*), ktorý sa ozýval silným hlasom. Bol čiastočne skrehnutý, nedokázal odletieť, ale vytrvale sa ozýval a snažil sa brániť zubami. Zobral som ho zo zeme a ukryl som ho v najbližšom vhodnom úkryte (hromada konárov).

Správanie straky svedčilo o predačnom pokuse. Pravdepodobne našla čiastočne prebudeného netopiera v niektorej dutine javora a pokúsila sa ho uloviť. Straky sú typické omnivorné vtáky, pričom výnimočne (pravdepodobne viac v zimných mesiacoch, keď je nedostatok inej potravy) lovia aj drobné stavovce. Takto boli v ich potrave zistené okrem žiab, jašteríc, hadov, vtákov, hrabošov aj netopiere (Birkhead 1991). Prehľadová literatúra o raniakovi hrdzavom (Gebhard & Bogdanowicz 2004) uvádza prípady predácie vtákmi s dennou aktivitou ako veľmi výnimočné. Predácia strakou sa uvádza len z Holandska (Bekker & Mostert 1991).

Lokalitu som navštívil znova 27. 3. 2006 vo večerných hodinách (19.00–19.30 SELČ) aby som sa presvedčil, či netopiere skutočne využívajú dutinové stromy na nábreží ako miesto úkrytu. Zistil som tu výskyt minimálne 3 druhov netopierov. Najväčšie z nich som určil podľa veľkosti a charakteristického spôsobu letu ako raniaky hrdzavé. Skupinu malých netopierov poletujúcich s častými obratmi okolo korún stromov v aleji a nad blízkymi záhradami som určil ako večernice malé (*Pipistrellus pipistrellus* s. l.). Okrem týchto druhov som tam pozoroval aj stredne veľký druh netopiera, veľkosťou medzi raniakom hrdzavým a večernicou malou. Tieto netopiere lietali rýchlo a priamočiaro, vo výške korún stromov.

V nasledujúcich dňoch som urobil opatrenia na záchranu šiestich javorov, označených Správou mestskej zelene na výrub (k tomu dopomohla aj informácia o náleze úkrytu chráneného druhu – raniaka hrdzavého). Tieto stromy mali všetky aspoň po jednej búrľavine a s najväčšou pravdepodobnosťou slúžili ako zimovisko a možno aj celoročný úkryt raniakom, či možno aj iným druhom netopierov, ktoré som tam pozoroval. Ošetrovania verejnej zelene na území miest a obcí by si vyžadovali aj zisťovanie prítomnosti netopierov v stromových dutinách. Tieto preventívne opatrenia by mohli znížiť riziko zbytočnej likvidácie cenných dutinových živočíchov a ich úkrytov.

Literatúra

- BEKKER J. P. & MOSTERT K., 1991: Predatie op vleermuizen in Nederland. *Lutra*, **34**(1): 1–26.
- BIRKHEAD T. R., 1991: *The Magpies. The ecology and behaviour of black-billed and yellow-billed magpies.* T & A D Poyser, London, 270 pp.
- GEBHARD J. & BOGDANOWICZ W., 2004: *Nyctalus noctula* (Schreber, 1774) – Großer Abendsegler. Pp.: 607–694. In: KRAPP F. (ed.): *Handbuch der Säugetiere Europas. Band 4/II: Fledertiere. Teil II: Chiroptera II. Vespertilionidae 2, Molossidae, Nycteridae.* AULA-Verlag, Wiebelsheim, xvi+605–1186 pp.

došlo 22. 5. 2006